

ส่งต้นไม้ไปซาอุดีอาระเบีย
ไม่ใช่เรื่องง่าย
ผู้ประกอบการไทยต้องเรียนรู้

SAUDI GREEN INITIATIVE

ชุมชนพัฒนา

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ARAB STUDIES

No. 24 August, **2024**

ส่งต้นไม้ไปซาอุดีอาระเบียไม่ใช่เรื่องง่าย ผู้ประกอบการไทยต้องเรียนรู้

ชูชาติ พุ่มเพ็ง*

บทนำ

กระแสการปลูกป่าสร้างพื้นที่สีเขียวในซาอุดีอาระเบียกลายเป็นเรื่องที่หลายคนให้ความสนใจ โดยเฉพาะกลุ่มธุรกิจจัดสวนและขยายพันธุ์ไม้ในประเทศไทย ยุทธศาสตร์การปลูกป่ามีผลพวงจากความริเริ่มซาอุดีอาระเบียสีเขียว (Saudi Green Initiative) สามารถสร้างแรงกระเพื่อมในวงกว้างทั้งระดับประเทศและระดับโลกทำให้มีสื่อหลายสำนักนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับการส่งออกต้นไม้ไปซาอุดีอาระเบียอย่างต่อเนื่อง กรณีนี้ดังกล่าวส่งผลให้ผู้ประกอบการภาคธุรกิจด้านการเกษตรรวมถึงกลุ่มเกษตรกรในประเทศไทยต่างพยายามหาแนวทางเพื่อเจาะตลาดต้นไม้ในซาอุดีอาระเบียเนื่องจากเห็นว่ามีหลายโครงการที่รัฐบาลซาอุดีอาระเบียเร่งดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 รวมทั้งการขับเคลื่อนแนวคิดการสร้างโอกาสทางธุรกิจให้มีความหลากหลายไม่ยึดโยงกับรายได้หลักจากน้ำมัน ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจนนำไปสู่การดำเนินนโยบายสร้างการมีส่วนร่วมด้วยการปลูกต้นไม้ให้ได้จำนวน 10,000 ล้านต้น โดยเน้นพันธุ์ไม้ที่มีอยู่ในประเทศเป็นหลัก

บทความชิ้นนี้จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับนโยบายของประเทศซาอุดีอาระเบียตามความริเริ่มซาอุดีอาระเบียสีเขียว อันมีผลต่อมุมมองการบุกตลาดต้นไม้ในซาอุดีอาระเบียของผู้ประกอบการไทย โดยผู้เขียนได้วิเคราะห์ถึงปัจจัยและผลกระทบที่เกี่ยวข้องพร้อมนำเสนอรายละเอียดตามหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. แนวคิดการณรงค์ปลูกต้นไม้ 10,000 ล้านต้น ทั่วประเทศ

การคิดใหญ่ทำใหญ่ด้วยโครงการปลูกต้นไม้ 10,000 ล้านต้น ทั่วประเทศได้รับกระแสดอรับอย่างกว้างขวางจากประชาชน เพราะโครงการนี้เป็นการบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างรัฐกับเอกชนในการมุ่งสู่เป้าหมายร่วมกัน หวังสร้างบรรยากาศให้พื้นที่ทะเลทรายกลายเป็นเมืองน่าอยู่และทำให้ระบบนิเวศของประเทศเอื้อต่อการใช้ชีวิตและประชาชนมีความสุขผ่านกิจกรรมสันถนาการ

* นักวิเทศสัมพันธ์เชี่ยวชาญ (ภาษาอาหรับ) สำนักภาษาต่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

หากมองถึงการกำหนดนโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมดังกล่าวพบว่า มีการปรับตัวเชิงโครงสร้างระบบผ่านการจัดตั้งหน่วยงานอิสระขึ้นมาในชื่อ “ศูนย์อำนวยการเพื่อพัฒนาการชดเชยพันธุ์ไม้และต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทรายแห่งชาติ” เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ชาวดีอาระเบีย 2030 ที่มุ่งสู่การสร้างสังคมให้มีชีวิตชีวา (Creating a Vibrant Environment) ด้วยการเพิ่มพื้นที่สีเขียวทั่วประเทศ เพราะจะทำให้สภาพอากาศดีขึ้น อีกทั้งหากประเทศสามารถเพิ่มพื้นที่ป่ามากขึ้นจะยิ่งช่วยสกัดแรงลมหรือพายุทะเลทรายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้รัฐบาลพยายามผลักดันแผนการดำเนินการให้บรรลุได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยจะเร่งฟื้นฟูพื้นที่ทั่วประเทศเพื่อให้เอื้อต่อการปลูกต้นไม้ เพิ่มสวนสาธารณะและพื้นที่ป่าให้มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 74 ล้านเฮกตาร์ หรือราว 462.5 ล้านไร่ หรือมีพื้นที่สีเขียวใหญ่กว่าพื้นที่โดยรวมของประเทศไทยที่มีขนาดพื้นที่ทั้งหมด 320.7 ล้านไร่

ล่าสุดกระทรวงสิ่งแวดล้อม น้ำ และการเกษตร ได้เปิดตัว Mascot ชื่อ นัมมัวร์ หมายถึง เสือน้อยทะเลทราย เพื่อรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการปลูกป่าและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยเน้นกลุ่มเด็ก ๆ และเยาวชนที่เป็นคนรุ่นใหม่โดยมีเป้าหมายให้เด็ก ๆ มีความมุ่งมั่นในการปกป้องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ประเทศมีความหลากหลายทางชีวภาพผ่านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการเป็นกลจักรสำคัญในการเผยแพร่และนำแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริม รณรงค์และขับเคลื่อนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้นักเรียนตระหนักรู้ถึงความสำคัญของธรรมชาติ โรงเรียนทั่วประเทศต่างกระตือรือร้นในการสร้างบรรยากาศและสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับนโยบายด้วยการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านหลายช่องทางโดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์เพื่อให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการปกป้องดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนและมีความเป็นเอกภาพ ดังภาพต่อไปนี้

ภาพเสือน้อยข้างต้นสะท้อนให้เห็นแนวคิดการประชาสัมพันธ์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมผ่านตัวละครที่เป็นเสือน้อยชื่อ นัมมูร์ โดยที่มาของการเลือกสัตว์นำโชคดังกล่าวมาจากความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ของชาวคูดีอาระเบียที่สามารถเพาะพันธุ์ลูกเสือกินใหม่ในพื้นที่อุทยานได้มากถึง 7 ตัว สร้างความยินดีอย่างมาก เพราะประชาชนรู้สึกมีส่วนร่วมและห่วงใยทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะสัตว์ท้องถิ่นที่ใกล้สูญพันธุ์

อย่างไรก็ดี ความสำเร็จโครงการปลูกต้นไม้ในชาวคูดีอาระเบียตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา นับตั้งแต่การออกแคมเปญในปี 2019 จนมาสู่การปฏิบัติและได้ลงมือทำอย่างจริงจังในปี 2021 พบว่าพื้นที่รวมทั้งประเทศที่ได้ดำเนินการนำร่องปลูกต้นไม้ไปแล้วกว่า 50 ล้านต้น ดังภาพต่อไปนี้

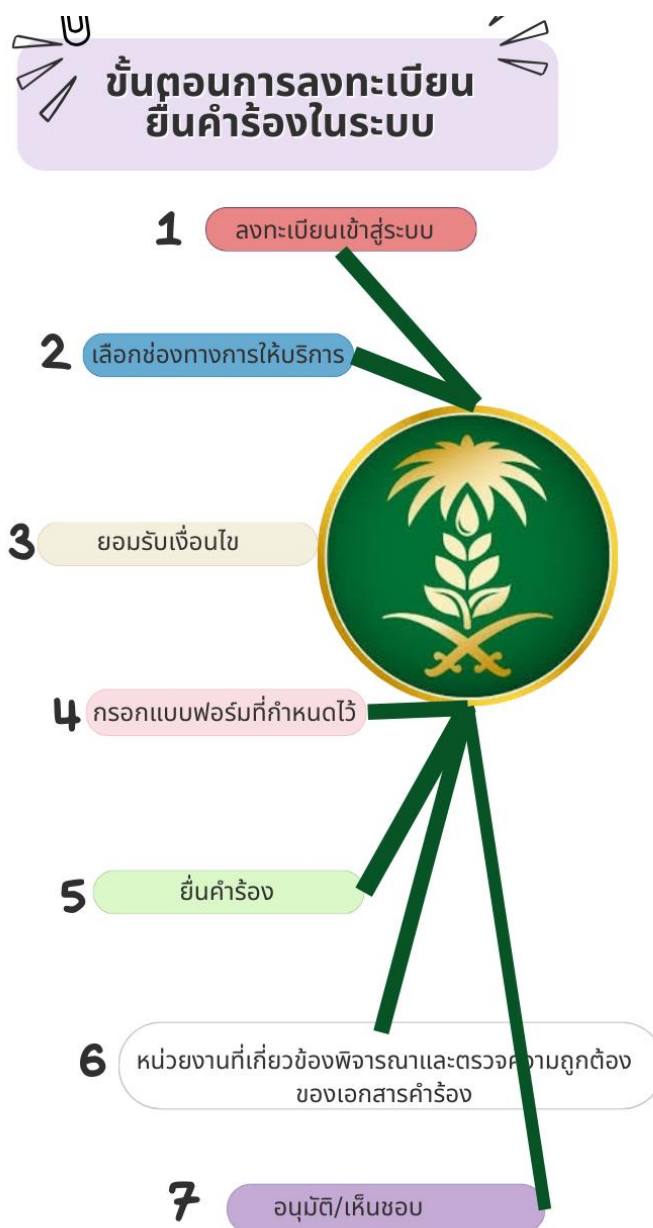
แผนภาพข้างต้นอธิบายให้เห็นว่าในปี 2021 พื้นที่เป้าหมายที่ดำเนินการเตรียมพร้อมสำหรับการปลูกกล้าพันธุ์ไม้มีขนาดกว้างใหญ่ไพศาลราว 94,000 เฮกตาร์ หรือราว 587,500 ไร่ มีการดำเนินการวิจัยภาคสนาม (Field Research) จำนวน 1,150 เรือง และเร่งเพาะกล้าพันธุ์ไม้ในประเทศในพื้นที่เกษตรอัลอุลาราว 250,000 ต้น

ข้อมูลปัจจุบันพบว่า ดัชนีชี้วัดผลลัพธ์และแผนการดำเนินการโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกลไกหลักภายใต้กิจกรรมจิตอาสาผ่านการรณรงค์จากหน่วยงานปกครองท้องถิ่นเพื่อเร่งเดินหน้านโยบายของรัฐบาลโดยในปี 2023 มียอดตัวเลขผลการปลูกต้นไม้ราว 43.9 ล้านต้น ดังนั้นหากต้องการให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ในปี 2030 ที่กำหนดค่าเป้าหมายไว้สูงถึง 600 ล้านต้น ดังภาพต่อไปนี้

แผนภาพดังกล่าวสะท้อนให้เห็นผลการดำเนินการปลูกต้นไม้ทั่วประเทศด้วยการเสนอข้อมูลกราฟฟิคในพื้นที่ต่าง ๆ ทำให้ทราบวาพื้นที่ภาคตะวันออกและทางภาคเหนือของประเทศมีความก้าวหน้าอย่างมากเมื่อเทียบกับภาคอื่นของประเทศ ด้วยเหตุนี้รัฐบาลได้ปฏิรูประบบการให้บริการด้วยเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์เน้นการมีส่วนร่วมผ่านช่องทางใหม่ ๆ และจัดตั้งระบบการบริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและเข้าใจกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมและการสร้างโอกาสทางธุรกิจด้วยการแข่งขันผ่านระบบออนไลน์

การปฏิรูประบบเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอีกความมุ่งมั่นของรัฐบาลชาติอาระเบียยุคใหม่ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้อย่างคล่องตัว เห็นได้จากกระทรวงสิ่งแวดล้อม น้ำ และการเกษตรได้เปิดช่องทางให้บริการด้วยการใช้แพลตฟอร์มเดียว มีระบบการให้บริการครบวงจร

สอดคล้องกับแนวนโยบายของประเทศที่ต้องการสร้างและขยายวงจรกิจกิจไปยังตลาดเกิดใหม่ สร้างความหลากหลายทางธุรกิจระดับประเทศ อีกทั้งยังเหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงด้านองค์กรที่ต้องปรับตัวให้ทันกับกระแสการแข่งขันด้วยข้อมูลโดยเฉพาะด้านธุรกิจที่เน้นการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ด้วยเหตุนี้การยื่นคำร้องเพื่อขออนุญาตนำเข้าเมล็ดพันธุ์หรือกล้าพันธุ์ไม้จากต่างประเทศกลายเป็นเรื่องง่ายในเชิงระบบ เนื่องจากสามารถดำเนินการผ่านแพลตฟอร์มของรัฐบาลเพื่อให้ทุกการดำเนินการมีความรวดเร็ว ลดปัญหาด้านการบริหารจัดการงานธุรการและระบบรับรองเอกสารของหน่วยงานรัฐบาลที่เปลี่ยนไปจากเดิมที่มีความล่าช้า ช้าซ้อนหรือต่างคนต่างทำ โดยมีการลงทะเบียนผ่านระบบ ดังผังขั้นตอนต่อไปนี้

แผนภาพข้างต้นแสดงขั้นตอนการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้ประชาชนใช้ระบบการยื่นคำร้องผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลแบบครบจบในที่เดียว ทั้งนี้การประกอบธุรกิจขายกล้วยพันธุ์ไม้หรือจัดตั้งบริษัทประเภทกล้วยพันธุ์ในซาอุดีอาระเบียสามารถดำเนินการได้หลายกิจกรรม ดังนี้

1. กล้วยพันธุ์พืชที่ปลูกตามฤดูกาล เน้นกระบวนการเพาะและอภิบาลให้งอกงามเจริญเติบโตเพื่อขายให้เกษตรกรสามารถนำไปเพาะปลูกแบบลงดินในไร่ปลูกได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. กล้วยพันธุ์ไม้ประดับ เน้นการปลูกพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับเพื่อส่งต่อให้กลุ่มลูกค้าที่สนใจนำไปประดับสวนหรือปรับทัศนียภาพในสถานประกอบการอื่น ๆ
3. กล้วยพันธุ์ไม้ผล เพาะพันธุ์ไม้ผลที่สามารถให้ผลผลิตเชิงพาณิชย์ การขยายพื้นที่ป่าปลูก หรือนำมาปลูกแซมในไร่นาแบบสวนผสม
4. กล้วยพันธุ์เพื่อวิจัยและพัฒนา เน้นการนำกล้วยพันธุ์เข้าสู่กระบวนการวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์เพื่อเพิ่มมูลค่าการผลิตหรือใช้เป็นยาปราบศัตรูพืชหรือโรคพืชที่ทำลายต้นไม้ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม หากมองถึงการอำนวยความสะดวกของหน่วยงานภาครัฐด้วยการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อให้นักลงทุนและผู้ประกอบการภาคเกษตรภายในประเทศสามารถดำเนินการการยื่นคำร้องได้ด้วยตนเองโดยสามารถกรอกรายละเอียดเพื่อนำเข้าเมล็ดพันธุ์หรือกล้วยจากต่างประเทศทำให้ปัญหาการเข้าถึงข้อมูลและการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไป แต่อีกมุมหนึ่งกลับพบปัญหาที่ใหญ่กว่า กล่าวคือ ความเสี่ยงที่นักลงทุน หรือผู้ประกอบการรายย่อยภายในประเทศไม่กล้าเสี่ยงกับความคุ้มค่าจากการลงทุนเนื่องจากมีปัจจัยและผลกระทบหลายด้าน

3. ประเด็นปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากมุมมองของประเทศผู้รับ

ผู้ประกอบการต้นไม้นิซาอุดีอาระเบียในปัจจุบันยังไม่สามารถขยายตลาดการนำเข้าต้นไม้ได้อย่างที่ควรจะเป็น กลุ่มผู้ประกอบการในภาคธุรกิจรายย่อยหลายภาคส่วนยังมีความกังวลต่อปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยเฉพาะปัญหาที่ไม่สามารถควบคุมได้และอาจกลายเป็นผลกระทบด้านความเสี่ยงที่เกิดขึ้นตามมาเป็นลูกโซ่ โดยสามารถสรุปประเด็นหลัก ๆ ได้ดังนี้

3.1 ผู้ประกอบการขาดประสบการณ์ด้านวิชาการเกษตร

การจัดตั้งบริษัทกล้วยพันธุ์หรือจัดทำโครงการเกษตรในซาอุดีอาระเบียเป็นเรื่องใหญ่เนื่องจากต้องอาศัยองค์ความรู้ด้านเกษตรอย่างดี แต่หากบริหารจัดการระบบโรงเรือนสำเร็จจะสามารถต่อยอดสู่การขายกล้วยพันธุ์ได้ โรงเรือนเกษตรกล้วยพันธุ์ไม้ถือเป็นโครงการที่ต้องคำนึงถึงปัจจัยรอบด้านเพื่อให้การเพาะเลี้ยงต้นไม้นี้ได้ผล ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีระบบการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ ตั้งแต่

กระบวนการเพาะพันธุ์กล้าไม้ที่มีสายพันธุ์หลากหลายเหมาะสมกับพื้นที่และสภาพอากาศ การจัดตั้งโรงเรือนเกษตรนี้ในภาษาอาหรับเรียกว่า มัช-ดัล

โรงเรือนจึงเป็นเรื่องที่เกษตรกรต้องให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกเนื่องจากสภาพแวดล้อมในโรงเรือนต้องมีการควบคุมให้เหมาะสมเพื่อให้ต้นไม้เจริญงอกงาม ด้วยเหตุผลที่กล้าพันธุ์มีความหลากหลายทั้งไม้ดอก ไม้ผล และไม้ใบที่ให้ร่มเงาทั่วไป โดยในปัจจุบันธุรกิจประเภทนี้เป็นที่สนใจของนักธุรกิจกลุ่มใหม่เนื่องจากรัฐบาลซาอุดีอาระเบียถือว่าการลงทุนกลุ่มนี้มีศักยภาพได้ผลตอบแทนสูง โดยเฉพาะในภาคเกษตร เป็นการสร้างโอกาสให้นักลงทุนธุรกิจประเภทนี้สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ออกสู่ท้องตลาด ขยายผลสู่การแข่งขันในภาคการผลิตสินค้าเกษตรที่ครบวงจรเป้าหมายสำคัญของประเทศได้แก่ ธุรกิจและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน

ด้วยเหตุผลที่รัฐบาลซาอุดีอาระเบียให้ความสำคัญด้านการลงทุนภาคเกษตรอย่างมาก เพราะถือเป็นอีกภาคส่วนที่อยู่ในปัจจัยการสร้างงานและการขยายตัวทางเศรษฐกิจสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ประเทศโดยเฉพาะประเด็นความมั่นคงทางอาหารและความผาสุกของประชาชน แหล่งพักผ่อนหย่อนใจอุดมด้วยแมกไม้สร้างความมีชีวิตชีวา ดังนั้นการลงทุนในธุรกิจประเภทนี้จึงได้รับการจัดสรรงบประมาณ การเข้าถึงแหล่งทุนที่รัฐบาลจัดสรรเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

3.2 การสร้างโรงเรือนเกษตรใช้งบลงทุนสูง

งบประมาณสำหรับการลงทุนเพาะกล้าพันธุ์กลายเป็นอุปสรรคสำคัญเนื่องจากงบลงทุนธุรกิจประเภทนี้ในซาอุดีอาระเบียถือว่าสูงมาก การสร้างโรงเพาะพันธุ์แนวเกษตรมีค่าใช้จ่ายราว 50,000 – 200,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ หรืออาจสูงกว่านี้ขึ้นอยู่กับขนาดโรงเรือน และระบบการจัดการภายในที่ต้องใช้การควบคุมทางเทคโนโลยีซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูง

การประเมินค่าใช้จ่ายยังต้องรวมค่าเช่าที่ดิน การก่อสร้างโรงเรือน อาคารประกอบโครงสร้างพื้นฐานภายใน อุปกรณ์ เทคโนโลยี การบริหารจัดการเอกสาร การจ้างบุคลากร เพื่อให้โรงเกษตรสามารถขับเคลื่อนได้ นอกจากนี้ยังต้องศึกษาค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นซึ่งเป็นผลกระทบและความเสี่ยงทั้งสถานที่ตั้ง ตลาดภายในประเทศ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม กรณีนี้ทำให้นักลงทุนหน้าใหม่ไม่กล้าตัดสินใจลงทุนเนื่องจากมีปัจจัยเชิงระบบทั้งหน่วยงานกำกับดูแลรวมทั้งตัวแปรอื่นที่เกี่ยวข้อง หลักเกณฑ์ กฎ ระเบียบ ผู้ประกอบการหรือกลุ่มธุรกิจประเภทนี้จำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญหรือที่ปรึกษาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อวางระบบการพัฒนาด้านเกษตรกรรมและสถาปัตยกรรมการออกแบบโครงสร้างโรงเรือนเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้นในภายหลัง

3.3 กฎหมายผูกพันทั่วทั้งภูมิภาคอาวอาหรับ

ผู้ประกอบการรายย่อยในประเทศไทยสงสัยว่าซาอุดีอาระเบียมีกฎหมายหลักในการนำเข้าต้นไม้หรือไม่ จากการศึกษาข้อมูลพบว่า ซาอุดีอาระเบียใช้ระเบียบที่มีสถานะเป็นกฎหมายร่วมกันใช้บังคับในเรื่องเกี่ยวกับการเกษตรซึ่งเป็นฉบับเดียวกันทั้งภูมิภาคอาวอาหรับ โดยใช้ชื่อว่า กฎหมายว่าด้วยการกักพืชเกษตรปี 2005 มีผลใช้บังคับในปัจจุบัน กฎหมายฉบับนี้ประกอบด้วยหมวดต่าง ๆ อาทิ หลักการและเหตุผล นิยามความหมายด้านเทคนิค หน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมาย การให้อำนาจผู้ตรวจสอบ การกำกับโรคระบาด การนำเข้า ส่งออก บทกำหนดโทษ และบททั่วไป

หากพิจารณาถ้อยความที่บัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับนี้ทำให้คล้ายข้อสงสัยบางประการที่ผู้ประกอบการของไทยได้ข้อมูลตรงกันว่าห้ามนำดินเข้าประเทศซาอุดีอาระเบีย กรณีนี้บังคับในมาตรา 20 ของกฎหมายฉบับนี้โดยกำหนดไว้ว่า ห้ามมิให้นำทราย หรือ ดิน หรือ ปุ๋ยอินทรีย์ซึ่งผลิตจากของเสียหรือวัสดุอินทรีย์โดยไม่ผ่านการบำบัดควบคุมหรือไม่ผ่านการฆ่าเชื้อเข้ามาในประเทศ

“ มาตรา 20 ห้ามมิให้นำทราย หรือ ดิน หรือ ปุ๋ยอินทรีย์ซึ่งผลิตจากของเสียหรือวัสดุอินทรีย์โดยไม่ผ่านการบำบัดควบคุมหรือไม่ผ่านการฆ่าเชื้อเข้าประเทศ ”

ด้วยเหตุผลนี้เองทำให้บริษัทนำเข้าไม่มีทางเลือกเพราะกฎหมายฉบับนี้ระบุไว้ในมาตรา 18 สามารถสรุปสาระสำคัญได้ว่า หากตรวจพบว่าดินที่ติดมากับรากต้นไม้มีการปนเปื้อนสารเคมีต้องห้ามหรือ โรคระบาดในพืช หรือแมลงศัตรูพืช หรือเชื้อโรคในดินที่มีผลกระทบต่อวงจรธุรกิจภาคการเกษตรทั้งระบบ กรณีนี้ให้ภาระค่าใช้จ่ายทั้งหมดตกอยู่กับผู้นำเข้าตลอดกระบวนการทั้งการคัดแยก การขนย้าย การส่งกลับประเทศต้นทาง การแก้ไขบำบัด รวมถึงการทำลาย ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะไม่รับผิดชอบมูลค่าความเสียหายของสินค้าที่นำเข้าแต่ประการใด โดยบทกำหนดโทษให้เป็นไปตามกระบวนการพิจารณาของแต่ละประเทศ

นอกจากนี้ ยังมีกฎระเบียบภายในที่ผู้ประกอบการไทยต้องทำความเข้าใจบริบทของกลุ่มธุรกิจต้นไม้ในชาติอาระเบียที่มีรายละเอียดหลายประการ ดังนี้

ก. ระเบียบการนำเข้ากล้าพันธุ์เพื่อการค้า มีรายละเอียด ดังนี้

1. จัดทะเบียนการค้าระบุวัตถุประสงค์ทางเกษตรกล้าพันธุ์
2. มีนักวิชาการเกษตรปฏิบัติหน้าที่ประจำในบริษัท
3. ต้องเป็นกล้าพันธุ์ที่ได้รับการอนุญาตจากกระทรวงสิ่งแวดล้อม น้ำ และการเกษตร
4. ให้กรอกรายละเอียดในระบบให้บริการและส่งตามขั้นตอนเพื่อขออนุญาตการนำเข้า
5. ทราบระเบียบที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ ต้นกล้า และส่วนขยายพันธุ์อื่น ๆ ของพันธุ์ไม้ที่นำเข้า
6. พิมพ์หนังสืออนุญาตที่ออกโดยกระทรวงฯ ก่อนบรรจุเพื่อการขนส่ง เพื่อยืนยันให้เจ้าพนักงานได้พิจารณาและรับทราบระเบียบที่เกี่ยวข้องเมื่อสินค้ามาถึง

ข. การขอใบอนุญาตจัดตั้งบริษัทและโรงเพาะเหาะกล้าพันธุ์ไม้ มีระเบียบและข้อกำหนด ดังนี้

1. มีชื่อบริษัทชัดเจน
2. มีสัญลักษณ์การค้า/เครื่องหมายการค้า
3. มีวัตถุประสงค์การจัดตั้งโรงเพาะต้นกล้า ชนิด ประเภท และปริมาณกล้าพันธุ์ที่ผลิตได้โดยจัดทำบัญชีรายปีส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. มีแผนแสดงวิธีการรดน้ำในโรงเพาะกล้า
5. มีใบรับรองทางกฎหมายเกี่ยวกับการเพาะพันธุ์ไม้พร้อมระบุแหล่งน้ำ (ออกโดยเจ้าพนักงานกระทรวงฯ)
6. แนบผลการตรวจสภาพดินและน้ำบ่งชี้ว่ามีคุณสมบัติเหมาะสมในการจัดตั้งโรงเพาะพันธุ์ซึ่งออกโดยหน่วยงานรัฐ
7. มีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 2,000 ตารางเมตร
8. ให้พื้นที่โรงเรือนเพาะกล้าพันธุ์โดยต้องได้รับอนุญาตให้ใช้เพื่อการนี้เท่านั้น
9. มีที่ตั้งสำนักงานและมีส่วนให้บริการลูกค้าไม่น้อยกว่า 30 ตารางเมตร และไม่เกิน 10 ตารางเมตรของพื้นที่ทั้งหมด
10. มีพื้นที่จอดรถในสถานที่โรงเพาะกล้า
11. มีโรงเก็บปุ๋ยและอุปกรณ์การเกษตรที่มีความเหมาะสม มีอากาศถ่ายเท

ค. เอกสารที่จำเป็น

1. บัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำร้อง
2. คำร้องลงลายมือผู้จัดตั้งบริษัท
3. รูปถ่าย 2 ใบ
4. สำเนาเอกสารสัญญาอนุญาตการใช้ที่ดิน หรือสัญญาเช่าที่ดินโดยเจ้าของกรรมสิทธิ์ลงนามยินยอมให้เช่าที่ดินในสัญญาฉบับดังกล่าวระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี

จากข้อมูลด้านกฎหมายข้างต้นทำให้เกิดข้อกังวลหลายประเด็น กล่าวคือ หากพื้นที่การตั้งโรงงานและการถือครองหรือการเช่ากรรมสิทธิ์ที่ดินที่ต้องมีสัญญายินยอมชัดเจนจากผู้ให้เช่าไม่น้อยกว่า 3 ปี กรณีดังกล่าวทำให้การดำเนินธุรกรรมการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินในสังคมขาดความน่าเชื่อถือ โดยส่วนใหญ่พบว่าสิทธิการครอบครองที่ดินในระดับครอบครัวยังไม่ชัดเจนเพราะสังคมขาดความน่าเชื่อถือเป็นครอบครัวขยายทำให้การถือครองหรือการดำเนินธุรกรรมใด ๆ ต้องได้รับความเห็นชอบจากบุคคลหลายฝ่ายภายในครอบครัวทำให้ยากต่อกระบวนการตัดสินใจหากต้องการลงมือทำธุรกิจประเภทนี้แบบจริงจัง

บทสรุป

กระแสการปลูกต้นไม้ในซาอุดีอาระเบีย 10,000 ล้านต้น ตามความริเริ่มซาอุดีอาระเบียสีเขียว (Saudi Green Initiative) สร้างความฮือฮาแก่ผู้ประกอบการไทยด้านการจัดสวน การเพาะพันธุ์ไม้ และการส่งออกต้นไม้ไปยังซาอุดีอาระเบีย หวังสร้างโอกาสการแข่งขันของกลุ่มธุรกิจเกิดใหม่ในต่างประเทศ ให้ขยายวงสู่ภาคธุรกิจต้นไม้อย่างครบวงจร เนื่องจากหลายบริษัทในประเทศไทยมีศักยภาพและมีความชำนาญด้านเกษตรและพันธุ์ไม้เป็นอย่างดี ขณะเดียวกันหากมองภาพรวมด้านการตลาดเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจกับซาอุดีอาระเบียพบว่า บริษัทรายย่อยของไทยยังไม่สามารถยึดครองส่วนแบ่งทางการตลาดในซาอุดีอาระเบียได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากไม่สามารถจับคู่กับบริษัทนำเข้าต้นไม้ในซาอุดีอาระเบียได้ส่งผลทำให้การดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ไม่สามารถไปต่อได้

สำหรับมุมมองของผู้เขียนเห็นว่า แนวโน้มเกี่ยวกับการปลูกต้นไม้ของซาอุดีอาระเบียในปัจจุบันเป็นการดำเนินการแบบระบบราชการโดยมีหน่วยงานรัฐเป็นผู้ขับเคลื่อนเพื่อให้มีการบริหารจัดการงบประมาณและการจัดทำความตกลงหรือบันทึกความเข้าใจกับบริษัทต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน อุปสรรคอีกอย่างคือผู้ประกอบการภายในซาอุดีอาระเบียประเภท Start Up หรือ บริษัทขนาดกลางและขนาดย่อมที่จดทะเบียนจัดตั้งบริษัทเพื่อการนำเข้าต้นไม้จากต่างประเทศ ยังกังวลกับประเด็นทางกฎหมายที่ซับซ้อน อีกทั้งค่าใช้จ่ายในการลงทุนค่อนข้างสูงมีผลทำให้ขาดแรงจูงใจในการดำเนินธุรกิจ ผลการศึกษายังพบอีกว่านักธุรกิจรายย่อยส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์และไม่มีความเชี่ยวชาญเพียงพอในการเผชิญกับความเสี่ยงที่อาจตามมา

นอกจากนี้ ธรรมชาติการดำเนินธุรกิจของซาอุดีอาระเบียในระยะหลังพบว่า แนวทางที่รัฐบาลย้าให้นักธุรกิจหรือบริษัทผู้ประกอบการนำมาใช้ในเชิงหลักการ คือ การจับคู่ธุรกิจ (Matching) หรือหุ้นส่วนทางธุรกิจภายใต้การกำกับดูแลของภาครัฐผ่านความตกลงหรือบันทึกความเข้าใจ (MOU) กับบริษัทที่มีศักยภาพสูงในระดับต้น ๆ ของประเทศ เพราะต้องการสร้างหลักประกันด้านความคุ้มค่าผ่านกติการ่วมกันให้มีผลใช้บังคับอย่างเข้มงวดทั้งการประกันและชดเชยความเสียหายอย่างครอบคลุม กรณีนี้ทำให้ผู้ประกอบการไทยต้องวางแผนกลยุทธ์ด้านการตลาดและดำเนินธุรกิจภายใต้หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้อย่างรัดกุมเหมือนกับข้อมูลคั่นหูที่เราได้ยินกันเสมอว่า “การลงทุนมีความเสี่ยงโปรดศึกษาข้อมูลอย่างละเอียดก่อนตัดสินใจลงทุน”

บรรณานุกรม

Entrepreneur. (2023), " مشروع مشتل زراعي في السعودية.. التكلفة والأرباح " retrieved from

https://www.rowadalaamal.com/%D9%85%D8%B4%D8%B1%D9%88%D8%B9-%D9%85%D8%B4%D8%AA%D9%84-%D8%B2%D8%B1%D8%A7%D8%B9%D9%8A-%D9%81%D9%8A-%D8%A7%D9%84%D8%B3%D8%B9%D9%88%D8%AF%D9%8A%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%AA%D9%83%D9%84%D9%81%D8%A9-%D9%88/#%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B4%D8%AA%D9%84_%D8%A7%D9%84%D8%B2%D8%B1%D8%A7%D8%B9%D9%8A

Ministry of Environment Water & Agriculture. (2018), "Licensing guide" retrieved from

[https://www.mewa.gov.sa/ar/Ministry/Agencies/AgencyforEconomicAffairsandInvestment/Topics/PublishingImages/Pages/30-10-2018-01/\(%20%D8%A7%D8%B6%D8%BA%D8%B7%20%D9%87%D9%86%D8%A7%20\).pdf](https://www.mewa.gov.sa/ar/Ministry/Agencies/AgencyforEconomicAffairsandInvestment/Topics/PublishingImages/Pages/30-10-2018-01/(%20%D8%A7%D8%B6%D8%BA%D8%B7%20%D9%87%D9%86%D8%A7%20).pdf)

Naama. (2019), Import Agricultural Seeds and Seedlings License retrieved from

<https://naama.sa/Services/Details?EncryptedKey=4OZ0WYszPpvp3LW0eSoZar6otojA1ZtKhttps://mroogalriyadh.com/2022/09/%D8%AA%D8%B5%D9%85%D9%8A%D9%85-%D9%85%D8%B4%D8%AA%D9%84-%D8%B2%D8%B1%D8%A7%D8%B9%D9%8A-%D9%81%D9%8A-%D8%A7%D9%84%D8%B3%D8%B9%D9%88%D8%AF%D9%8A%D8%A9/>

Saudi Green Initiative. (2021), "How the commitment to sustainability is central to

Vision 2030" retrieved from <https://www.vision2030.gov.sa/ar/explore/projects/saudi-green-initiative>